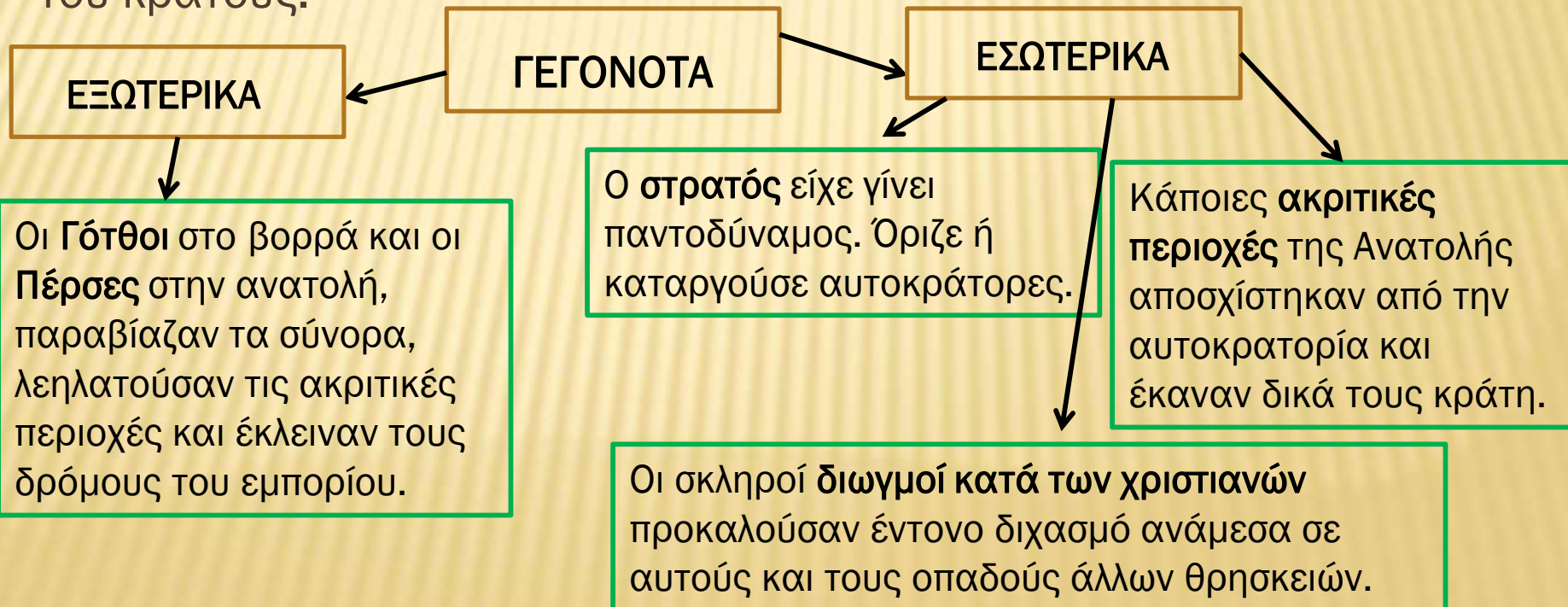

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 5 - 12

ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

- ✖ Η περίοδος ακμής της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας κράτησε περίπου 2 αιώνες (1^ο και 2^ο μ.Χ.).
- ✖ Από τις αρχές του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. τη ρωμαϊκή ειρήνη άρχισαν να κλονίζουν εσωτερικά και εξωτερικά γεγονότα, που απείλησαν ακόμα και τη διάλυση του κράτους.

Η ΤΕΤΡΑΡΧΙΑ

- ✖ Ο αυτοκράτορας **Διοκλητιανός** προσπάθησε να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα χωρίζοντας την αυτοκρατορία σε **4** μεγάλες περιφέρειες, **2** στην **Ανατολή** και **2** στη **Δύση**. Όρισε για την καθεμιά το δικό της άρχοντα, με αυξημένες εξουσίες.

ΟΙ ΤΕΤΡΑΡΧΕΣ

Ανατολή

Κωνσταντίνος

Μαξέντιος

Δύση

Λικίνιος

Γαλέριος

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

- ✖ Στην αρχή το σύστημα της τετραρχίας επανέφερε την τάξη και την ειρήνη στην αυτοκρατορία. Όταν, όμως ο Διοκλητιανός παραιτήθηκε, οι 4 συνάρχοντες συγκρούστηκαν μεταξύ τους. Ο **Κωνσταντίνος** συγκρούστηκε με τον **Μαξέντιο** και ο **Λικίνιος** με τον **Γαλέριο**. Νικητές βγήκαν ο **Κωνσταντίνος** στη δύση και ο **Λικίνιος** στην ανατολή.

ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΞΙΘΡΗΣΚΙΑΣ

- ✕ Ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος υπέγραψαν το 313 μ.Χ. στο **Μεδιόλανο** (σημερινό Μιλάνο) της Ιταλίας το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας. Σύμφωνα με αυτό, κάθε πολίτης της αυτοκρατορίας μπορεί να λατρεύει όποιο θεό θέλει. Έτσι άνοιξε ο δρόμος για την εξάπλωση του Χριστιανισμού.

Edictum Mediolani (313)

Cum feliciter, tam ego Constantinus Augustus, quam etiam ego Licinius Augustus, apud Mediolanum convenissemus, atque universa, quae ad commoda et securitatem publicam pertinerent, in tractatu haberemus, haec inter caetera quae videbamus pluribus hominibus profutura, vel in primis ordinanda esse credidimus, quibus divinitatis reverentia continebatur, ut daremus et christianis, et omnibus liberam potestatem sequendi religionem, quam quisque voluisset, quo quidem divinitas in sede coelesti, nobis atque omnibus qui sub potestate nostra sunt constituti, placata ac propitia possit existere...

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΝΟΚΡΑΤΟΡΑΣ

- ✖ Το 324 μ.Χ. ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος συγκρούστηκαν στην Ανδριανούπολη και έτσι ο Κωνσταντίνος έμεινε μοναδικός αυτοκράτορας.
- ✖ Για την καλύτερη διοίκηση της αυτοκρατορίας ο Κωνσταντίνος προχώρησε στις παρακάτω αλλαγές:
 1. Αναδιοργάνωσε τον διασπασμένο από την τετραρχία στρατό.
 2. Διόρισε επάρχους με πολλές εξουσίες στις περιφέρειες του κράτους.
 3. Οργάνωσε διπλωματικές επαφές με τους γειτονικούς λαούς.
 4. Έκοψε νέο χρυσό νόμισμα, που κυκλοφόρησε παντού και τόνωσε την οικονομία.
 5. Μετέφερε την πρωτεύουσα από τη Ρώμη στο Βυζάντιο.

Η ΡΩΜΗ ΑΚΑΤΑΜΗΛΗ ΓΙΑ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ

- ✖ Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος διαπίστωσε ότι η διακυβέρνηση της αυτοκρατορίας από τη Ρώμη ήταν δύσκολη, γιατί:
 1. Βρισκόταν πολύ μακριά από τις ακριτικές περιοχές της Ανατολής και του Δούναβη, που δέχονταν εχθρικές επιθέσεις.
 2. Ήταν για πολλά χρόνια κέντρο λατρείας της παλιάς θρησκείας και η πόλη όπου έγιναν οι σκληρές συγκρούσεις μεταξύ των τετραρχών αλλά και οι διωγμοί των χριστιανών.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

- ✘ Ο Κωνσταντίνος αποφάσισε να μεταφέρει την πρωτεύουσά του στο **Βυζάντιο**, που ήταν μια αρχαία ελληνική αποικία στην Προποντίδα. Η θέση της νέας πρωτεύουσας είχε πολλά πλεονεκτήματα:
 1. Εκεί **συναντιούνταν οι δρόμοι που ένωναν την Ευρώπη με την Ασία**, αλλά και τον **Εύξεινο Πόντο με το Αιγαίο πέλαγος και τη Μεσόγειο θάλασσα**.
 2. Σ' αυτή κατέληγε η **Εγνατία οδός** και από εκεί **ξεκινούσαν οι εμπορικοί δρόμοι προς τη Μικρά Ασία και τις επαρχίες της Ανατολής**.
 3. Βρισκόταν **κοντά στις ακριτικές περιοχές που δέχονταν εχθρικές επιθέσεις**.

ΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ ΣΤΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- ✖ Στις ανατολικές περιοχές της αυτοκρατορίας κατοικούσαν κυρίως **ελληνόφωνοι πληθυσμοί**.
- ✖ Οι περισσότεροι από αυτούς **είχαν ασπαστεί τον Χριστιανισμό**.
- ✖ Όλοι αυτοί έβλεπαν με **ιδιαίτερη συμπάθεια και στήριζαν** τις επιλογές του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου.

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

- ✘ Εργάτες και τεχνίτες , από όλα τα μέρη της αυτοκρατορίας, εργάστηκαν επί **6 χρόνια**, από το 324 μ.Χ. μέχρι το 330 μ.Χ., για να οχυρώσουν και να στολίσουν τη νέα πρωτεύουσα.
- ✘ Στη νέα πρωτεύουσα:
 - 1) Επισκευάστηκαν η **ακρόπολη**, τα **παλαιά τείχη** και **χτίστηκαν και νέα τείχη**.
 - 2) Χτίστηκε η **μεγάλη αγορά** στο κέντρο της πόλης και στο χώρο της υψώθηκε **στήλη με το άγαλμα του αυτοκράτορα** στην κορυφή της.
 - 3) Μεταφέρθηκαν **έργα τέχνης** από τη Ρώμη και άλλα μέρη της αυτοκρατορίας.
 - 4) Διατηρήθηκαν **βωμοί και ναοί** της παλιάς θρησκείας και **χτίστηκαν νέοι χριστιανικοί**.
 - 5) Κατασκευάστηκαν **κρήνες, λουτρά, υδραγωγεία** και **τεράστιες δεξαμενές**, που εξασφάλιζαν νερό για 6 μήνες.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΓΟΡΑ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

Ο ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ

ΛΙΜΑΝΙ

Η ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

- ✖ Ο Κωνσταντίνος μετά το 313 μ.Χ. :
 - 1) Προτιμούσε τους χριστιανούς στις δημόσιες θέσεις και στο στρατό.
 - 2) Συγκάλεσε Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια και βοήθησε τους χριστιανούς να λύσουν τις θεολογικές τους διαφορές.
 - 3) Βαπτίστηκε ο ίδιος χριστιανός, λίγο πριν πεθάνει το 337 μ.Χ.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ Ο ΠΑΡΑΒΑΤΗΣ

- ✖ Ο Ιουλιανός είχε σπουδάσει αρχαία ελληνική φιλοσοφία στην Αθήνα και την Αντιόχεια.
- ✖ Οι σπουδές και η ζωή του στην Αθήνα του προκάλεσαν τον θαυμασμό για τον ελληνικό πολιτισμό, τους Ολύμπιους θεούς και τη λατρεία τους.
- ✖ Όταν έγινε αυτοκράτορας προσπάθησε να επαναφέρει τη λατρεία της παλιάς θρησκείας και να περιορίσει τη χριστιανική. Δεν τα κατάφερε, γιατί η παλιά θρησκεία βρισκόταν πλέον στη δύση της και η νέα στην ανατολή της.
- ✖ Ο Ιουλιανός κυβέρνησε την αυτοκρατορία μόνο για 2 χρόνια και σκοτώθηκε πολεμώντας τους Πέρσες, σε ηλικία 32 ετών.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Α΄

- ✕ Τον Ιουλιανό διαδέχτηκε ο Θεοδόσιος Α΄. Ο Θεοδόσιος **κήρυξε τον Χριστιανισμό επίσημη θρησκεία** και πήρε αυστηρά μέτρα κατά της θρησκείας των εθνικών. Τα μέτρα που πήρε ήταν:
 - 1) Έκλεισε τους αρχαίους ναούς, απαγόρευσε τη λατρεία των αρχαίων θεών και όρισε με νόμο βαρύτατες ποινές για τους παραβάτες.
 - 2) **Κατάργησε τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τα Ελευσίνια Μυστήρια κι έκλεισε το Μαντείο των Δελφών.**
 - 3) Ανέχτηκε την καταστροφή και τη λεηλασία αρχαίων ναών , μνημείων και έργων τέχνης από φανατικούς χριστιανούς.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

- ✕ Ο Χριστιανισμός τελικά επιβλήθηκε με τη διδασκαλία και το έργο των πατέρων της εκκλησίας. Σε αυτό συνέβαλαν ιδιαίτερα οι τρεις ιεράρχες:

Μέγας Βασίλειος

Ιωάννης Χρυσόστομος

Γρηγόριος Ναζιανζηνός

ΤΟ ΠΑΛΑΤΙ

- ✖ Στο εσωτερικό του ιερού παλατιού, εκτός από την κατοικία του αυτοκράτορα και της οικογένειάς του, υπήρχαν κτίρια για τη στέγαση των κρατικών υπηρεσιών, αίθουσες υποδοχής των επισκεπτών, τραπεζαρίες και χώροι για τη φιλοξενία τους, εκκλησίες και παρεκκλήσια. Το οικοδομικό συγκρότημα συμπλήρωναν τα κτίσματα για τη διαμονή της φρουράς και των αξιωματούχων του παλατιού και τα εργαστήρια των τεχνιτών που το φρόντιζαν και το συντηρούσαν.

Το κεντρικό κτίριο του Παλατιού, η Δάφνη, έργο του Μ. Κωνσταντίνου

Κήποι με σπάνια φυτά και άνθη, σιντριβάνια του Παλατιού, δίπλα στον Ιππόδρομο

Ο ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΣ

- ✕ Ο Ιππόδρομος ως πρότυπό του είχε το Κολοσσαίο της Ρώμης, αλλά ήταν προσαρμοσμένος στο χώρο του παλατιού και της νέας πρωτεύουσας. Στις μαρμάρινες κερκίδες του κάθονταν χιλιάδες θεατές, αρκετές φορές τον χρόνο, για να χαρούν τις ιπποδρομίες, τους αγώνες και τις άλλες εκδηλώσεις που γίνονταν εκεί. Οι ιπποδρομίες γίνονταν **σε καθορισμένες ημερομηνίες**, ύστερα από άδεια του παλατιού. Γίνονταν και σε κάποιες έκτακτες περιπτώσεις **για να γιορταστούν ευχάριστα γεγονότα ή για να τιμηθούν ξένοι άρχοντες ή πρεσβείες** που επισκέπτονταν την Πόλη.

ΟΙ ΔΗΜΟΙ

- ✖ Η οργάνωση των ιπποδρομιών είχε ανατεθεί στους Δήμους. Οι Δήμοι ήταν **αθλητικά σωματεία**, που είχαν μέλη και οπαδούς πολίτες που τους άρεσαν οι ιππικοί αγώνες. Από τα χρώματα των στολών και των λαβάρων τους (σημαίες), οι Δήμοι ονομάζονταν **Πράσινοι, Βένετοι (Γαλάζιοι), Λευκοί και Κόκκινοι**. Το κοινό πάθος για τη νίκη των ομάδων τους όμως τους έκανε να τσακώνονται συχνά μεταξύ τους.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΒΥΖΝΤΙΟ

- ✘ Χώρος συνάντησης και καθημερινής επικοινωνίας των Βυζαντινών ήταν οι πλατείες και οι αγορές της Πόλης. Η πιο μεγάλη και πιο κεντρική αγορά ήταν αυτή που είχε το όνομα του **Μεγάλου Κωνσταντίνου**. Κοντά σε αυτήν ήταν και οι αγορές του **Θεοδοσίου** και του **Αρκάδιου** καθώς και άλλες μικρότερες.
- ✘ Εκτός από τις σταθερές αγορές υπήρχαν και οι υπαίθριες. Αυτές λειτουργούσαν ορισμένες μέρες της εβδομάδας. Σε αυτές οι τιμές ήταν καλύτερες. Σε αυτές σύχναζαν και πλανόδιοι διασκεδαστές.
- ✘ Την επίβλεψη της αγοράς είχε ο Έπαρχος της Πόλης, που ενημερωνόταν τακτικά για την επάρκεια και την ποιότητα των αγαθών αλλά και τις τιμές τους. Ιδιαίτερη προσοχή έδειχνε για τα είδη πρώτης ανάγκης.

ΓΙΟΡΤΕΣ

- ✕ Οι Βυζαντινοί είχαν πολλές γιορτές δημόσιες, οικογενειακές και θρησκευτικές. Τιμούσαν ιδιαίτερα τους τοπικούς αγίους και συμμετείχαν ευχάριστα στις εκδηλώσεις λατρείας τους. Στα πανηγύρια που γίνονταν τη μέρα της γιορτής τους, μετά τη θεία λειτουργία, έτρωγαν, έπιναν, χόρευαν και τραγουδούσαν. Τους άρεσε ιδιαίτερα η μουσική και πολλοί έψελναν, τραγουδούσαν και έπαιζαν μουσικά όργανα.

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

- ✘ Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο **δεν ήταν υποχρεωτική**, πήγαινε όποιος ήθελε και μπορούσε.
- ✘ Υπήρχαν μόνο **ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία** και τα μαθήματα γινόντουσαν σε σπίτια, σε ναούς ή σε μοναστήρια.
- ✘ Οι γονείς πλήρωναν **δίδακτρα** σε **χρήματα** ή σε **είδος**, ανάλογα με το επάγγελμά τους.
- ✘ Τα παιδιά πήγαιναν στο σχολείο σε ηλικία **6 ως 8 χρονών**.

ΒΑΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- ✖ Το βασικό σχολείο είχε 4 τάξεις. Στις 2 μικρότερες τάξεις οι μαθητές μάθαιναν:
 - ❖ να γράφουν,
 - ❖ να διαβάζουν,
 - ❖ να λογαριάζουν,
 - ❖ να ακούν προσεκτικά τον δάσκαλο,
 - ❖ να προφέρουν σωστά τα λόγια τους.
- ✖ Στις 2 μεγαλύτερες τάξεις οι μαθητές μάθαιναν:
 - ❖ ορθογραφία,
 - ❖ γραμματική,
 - ❖ αριθμητική,
 - ❖ μάθαιναν απέξω ιστορίες από τον Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και μύθους του Αισώπου,
 - ❖ να τραγουδούν,
 - ❖ να ψέλνουν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

- ✖ Στα εκκλησιαστικά σχολεία εκτός από τα παιδιά της πόλης, συχνά φοιτούσαν δωρεάν ορφανά παιδιά ή μαθητές από άλλες περιοχές της αυτοκρατορίας, που διακρίνονταν για τη φιλομάθειά τους.

ΟΣΟΙ ΔΕΝ ΠΗΓΑΙΝΑΝ ΣΧΟΛΕΙΟ

- ✖ Όλα τα κορίτσια κι ένας μεγάλος αριθμός αγοριών που δεν πήγαιναν σχολείο, επειδή δεν μπορούσαν να πληρώσουν τα δίδακτρα, έμεναν στο σπίτι, έπαιζαν στις αυλές και στους δρόμους και βοηθούσαν τους γονείς τους στις δουλειές. Οι γονείς, οι γιαγιάδες και οι παππούδες τους μάθαιναν ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους, τα έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών.
- ✖ Τα κορίτσια κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν να **κεντούν**, να **πλέκουν** και να **υφαίνουν**.
- ✖ Τα αγόρια μάθαιναν από μικρή ηλικία **τέχνες** κοντά σε **ειδικούς τεχνίτες**. Εκεί εργάζονταν ως **άμισθοι μαθητευόμενοι**, συνήθως **2 χρόνια**. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού εργασία. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο **2 μαθητευόμενους**.